

De familie Vonck uit Humsterland

Egge Knol uit Groningen heeft zijn jarenlange nasporingen naar familieleden Vonck nu bekroond met de verschijning van een omvangrijk boek, „De familie Vonck uit Humsterland”. In dit maar liefst 400 bladzijden tellende werk, verlicht met veel fotomateriaal, heeft hij de nakomelingen van Jacob Harmens Vonck en Ettien Franssen Doorenbusch beschreven.

Een jaar geleden vertelde ik U over dit project van Egge Knol (Rondblik 23 september 1980). Hij had toen het omvangrijke manuscript over de genealogie Vonck zo goed als klaar en deed een beroep op U om hem aanvullende gegevens te verstrekken. U hebt hem, zo vertelde hij mij, uitstekend geholpen, want er is nadien nog veel bruikbaar materiaal binnen gekomen, dat in het boek verwerkt kon worden.

Egge Knol heeft het boek geschreven omdat bij het naspeuren van het voorgeslacht van zijn grootmoeder, Grietje Knol-Vonck (geboren in 1900), erg veel interessante gegevens werden gevonden. Egge Knol: „Het doorgeven van familiegeschiedenis was reeds in oude Bijbelse tijden een gewoonte en de vraag wie onze voorouders waren, is ook vandaag nog steeds een intrigerende zaak.”

In dit boek wordt de familie Vonck uit Humsterland beschreven. De stamouders van Jacob Harmens Vonck (ca 1640-1695) en Ettien Franssen Doorenbusch (1640-1704). Alle nakomelingen, die de naam Vonck droe-

Zegel van dr. Herman Upmejer, die in 1739 trouwde met Jantje Vonck. Hij was in die tijd een belangrijk man in deze streek.

gen, zijn opgenomen. Over de leden met familienaam Vonck was tot dusver weinig bekend. In Groningen wonen veel personen met de naam Vonck, met name in Oldehove en omgeving.

Egge Knol heeft zich niet beperkt tot de stamboom, maar hij heeft rond de Vonck-familieleden zo veel mogelijk levensbijzonderheden opgezocht. Op die manier krijgt men een beeld van de wijze waarop onze voorouders hebben geleefd. Daarom ook is in dit boek veel aandacht besteed aan bijzonderheden en anecdotes en zijn veertien boerderijgeschiedenissen opgenomen. In een aantal gevallen is ook aandacht aan de schoonfamilie geschonken, in het bijzonder de families Uilersma en

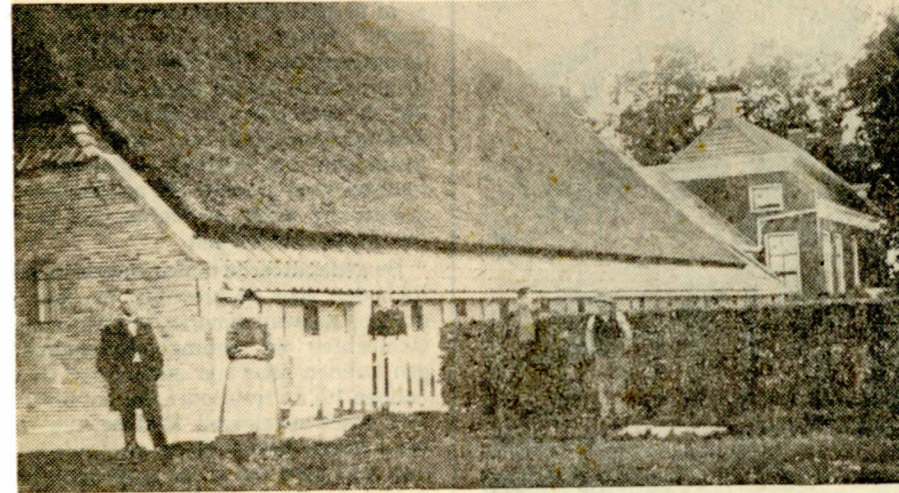
Swart. Het valt op hoe lang een bepaalde voornaam reeds in de familie Vonck wordt doorgegeven. De naam Frans is sedert 1674 steeds in de familie gebleven.

Aan dit project ligt jarenlang nauwgezet archief-onderzoek ten grondslag, hoofdzakelijk in het Rijksarchief van Groningen. Egge Knol kon het boek uitgeven, dank zij het feit dat velen uit de familie Vonck op het werk hadden ingetekend. Voorts kreeg hij financiële steun van het H. S. Kamminga Fonds en het Anjerfonds Groningen. Belangstellenden kunnen zich in verbinding stellen met Egge Knol, Amalia van Solmsstraat 9a in Groningen. Hij heeft nog exemplaren, die f 57,50 moeten kosten (exclusief verzendkosten).

De familiegeschiedenis is in vijf groepen verdeeld. Allereerst de Kenwerder tak, omvattende de nakomelingen van Jacob Harmens Vonck en Ettien Franssen Doorenbusch uit de beginperiode en voorts enkele familietakken, die in mannelijke lijn zijn uitgestorven. Groep twee omvat de Garnwerder tak, nl de nakomelingen van hun kleinzoon, Jacob Harmens Vonck te Garnwerd. Als derde groep is beschreven de Aalsumer tak: de nakomelingen van hun achterkleinzoon, Harm Franssen Vonck te Aalsum. Verder als vierde groep de Niehoofstertak, zijnde de nakomelingen van hun achter-achterkleindochter Antje Jacobs Von(c)k, eerst op de Kampen, later te Ezinge. Haar zoon Jan Freerks Vonck sr en zijn nakomelingen woonden in de 19e eeuw in Niehove.

Groep vijf omvat de Oldehoofstertak, nl de nakomelingen van hun achter-achter-achterkleinzoon Jan Pieters Vonck te Oldehove. Aan de vijf familietakken is een deel zes toegevoegd, waarin gegevens staan over (vooralsnog?) niet verwante dragers van de naam Vonck uit de periode vóór 1700.

Rond 1660 kocht Jacob Harmens Vonck de Ritsemaheerd op Kenwerd onder de klokslag van Oldehove. Dat was een edele heerd, d.w.z. dat het grietenijrecht aan de heerd verbonden was. Op grond van deze eigendom mochten Jacob Harmens Vonck en zijn zoon Frans en kleinzoon Jacob zich „Hoveling in Hunsterland” noemen. Dat was een niet erfelijke titel. Tot ca. 1600 werden hovelingen, ook wel hoofdelingen, in de Ommelanden jonker. Na die tijd schijnt de adel voor de Om-

Op de Ritsemaheerd op Kenwerd heeft de familie Vonck 200 jaar gewoond.

melanders zich te sluiten. Er kwamen geen nieuwe Ommelander families bij. Onder de boeren eigenerfde geslachten, die wel hoofdelingen waren, maar voor de jonkerstitel uitgesloten werden, noemt dr. W. J. Formsma naast Bennema, Wridzers en Sekema, ook Vonck.

Egge Knol: „In het licht van bovenstaande is het nog zo vreemd niet, dat mijn overgrootvader uit de scherts wel eens zei: „Wie binn'n van oadel". Jacob Harmens Vonck sleet niet alleen de heerlijke rechten behorende bij zijn heerd, zodat hij grietman, dijkrechter, buurrechter en collator van de kerk was, hij was ook landdagcomparant voor Oldehove.

In 1683/84 bekleedde hij het provincieambt van rekenmeester. Vanaf die tijd was hij tevens afgevaardigde voor Humsterland op de Westerwarf. In later tijd zat hij ook in enige provinciale commissies. Het is mogelijk dat het feit, dat de Jensemaborg katholieke bewoners had, van invloed is geweest op zijn carrière."

Jacob Vonck en zijn vrouw Ettien Doorenbusch waren welgestelde mensen. Naast de Ritsemaheerd kochten ze de Duurt Olgersheerd en werden ze provinciemeiers op De Kleine Kampen. Vanaf de tweede helft van de 17e eeuw tot begin 19e eeuw is de familie Vonck een welgestelde familie in Humsterland geweest. Door de crisis van de twintiger jaren van de vorige eeuw en het jong overlijden van de kostwinnenden hoofden van grote gezinnen, verarmden bijna alle takken. Veel Vonck'en kwamen eind 19e eeuw in het ambacht terecht. Zij bouwden zo bakkerszaken, herbergen, smederijen en transportbedrijven op, of werden onderwijzer of bedrijfsleider.

9-10-81
Blikvanger